

ЗГУРОВСЬКИЙ

Михайло Захарович — академік НАН України, науковий керівник Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» МОН України та НАН України

СЛЮСАРЕВСЬКИЙ

Микола Миколайович — член-кореспондент НАПН України, директор Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

ПУЛЬС УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНА НАПРУЖЕНІСТЬ У ДОБУ ВІЙНИ

У статті наведено результати міждисциплінарного дослідження динаміки соціальної напруженості в Україні у 2000—2025 рр. із використанням інтегрованої моделі, що поєднує психологічну теорію соціальної напруженості з інструментами штучного інтелекту, OSINT-аналітики та форсайтної сценарної аналізи. Соціальну напруженість розглянуто як інтегральний індикатор суспільної рівноваги, який відображає колективний психоемоційний стан суспільства в умовах війни, економічної нестабільності та соціальної фрустрації. За даними понад 2 млн цифрових повідомлень побудовано карту емоцій українського суспільства, визначено 9 ключових кризових фаз на часовому відрізку 2004—2025 рр. і проаналізовано циклічну природу соціальної напруженості з середнім піковим значенням $CH = 5,7 \pm 1,25$ та періодичністю кризових коливань 4—5 років. На основі інтеграції кількісних оцінок і форсайтної підходу розроблено сценарії розвитку суспільної ситуації на 2026—2027 рр. Показано, що за високого рівня соціальної напруженості згуртованість суспільства поєднується з ризиками виснаження, втрати довіри та соціальної поляризації. Запропонована методологія може бути покладена в основу національної системи стратегічного моніторингу гуманітарної безпеки, здатної здійснювати раннє виявлення кризових явищ, підтримувати аналітичне управління соціальними процесами та сприяти формуванню політики стабілізації й соціальної резильєнтності України в умовах війни та після воєнного відновлення.

Ключові слова: соціальна напруженість; гуманітарна безпека; OSINT; великі мовні моделі; баєсівське моделювання; форсайтний сценарний аналіз; штучний інтелект; соціальна резильєнтність України.

Протягом останніх 25 років українське суспільство живе в режимі глибоких і майже безперервних трансформацій. Від Помаранчевої революції 2004 р. до повномасштабної війни 2022 р. Україна неодноразово проходила через фази політичних, економічних і воєнних криз, які перевіряли її на міцність, зрілість і здатність до солідарності. Кожна з цих хвиль, незалежно від свого походження, супроводжувалася зростанням соціальної напруженості, тобто внутрішнього тиску в суспільстві, зумовленого конфліктом між очікуваннями громадян і реальною динамікою соціальних процесів.

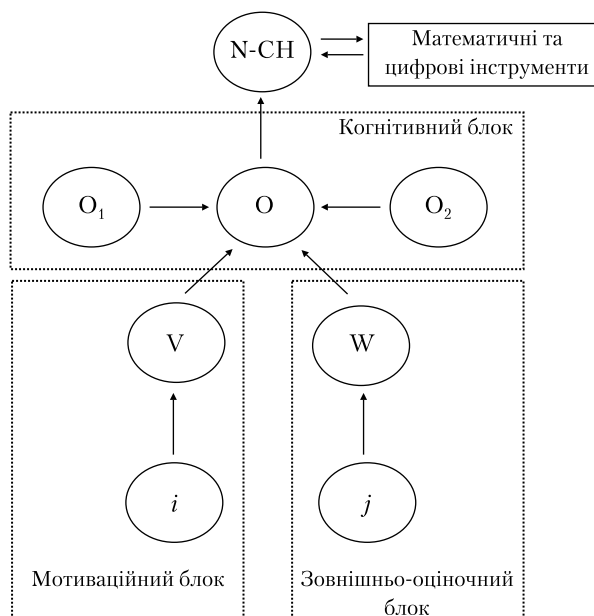

Рис. 1. Інтелектуальна система оцінювання соціальної напруженості

Соціальна напруженість є не лише індикатором кризи, а й своєрідним пульсом суспільства. Вона відображає рівень тривоги, довіри, згуртованості, готовності до колективних дій. У періоди воєн чи системних зламів цей показник набуває подвійного значення: він сигналізує про небезпеку соціального виснаження і одночасно свідчить про здатність нації до опору, адаптації та виживання.

Сьогодні Україна перебуває у фазі, яку соціологи визначають як високу, але контрольовану напруженість. За даними сучасних соціально-психологічних і аналітичних досліджень, окремі періоди (2004, 2008, 2014 і 2022 роки) демонструють характерні фази пікового зростання напруженості, які мають циклічну природу і відображають закономірний спосіб суспільного реагування на зовнішні та внутрішні виклики.

Методика вимірювання соціальної напруженості. Соціальну напруженість визначимо як інтегральний показник суспільної рівноваги, що відображає колективний психоемоційний стан суспільства в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів [1, 2]. У цьому контексті соціальну

напруженість аналізують як системну реакцію суспільства на екстремальні умови життєдіяльності, зокрема на війну, економічну нестабільність, масову соціальну фрустрацію¹ [3].

Модель соціальної напруженості. Розглянемо модель соціальної напруженості, розроблену в [1], яка пов'язує інтегральний індикатор N з низкою показників суспільного сприйняття (рис. 1):

$$N = O + (O_2 - O_1)/2 + iV + jW, \quad (1)$$

де O — загальна оцінка поточної ситуації; O_1 — ретроспективна оцінка минулого (з огляду на порівняння з теперішнім); O_2 — прогноз майбутнього розвитку ситуації; V — рівень задоволеності власною здатністю впливати на події; i — інтернальність, тобто відчуття відповідальності за події та контролю над ними; W — оцінка результативності зовнішнього впливу (міжнародні актори); j — приписуваний цим акторам рівень впливу на ситуацію.

Доданок $(O_2 - O_1)/2$ у формулі (1) відповідає усередненій суб'єктивній оцінці респондентами поліпшення/погіршення ситуації в ретроспективі та перспективі. При цьому негативну оцінку минулого стану ситуації ми розглядаємо як чинник, що знижує рівень соціальної напруженості, а позитивну — як чинник, що його підвищує; водночас припускаємо, що коли респонденти прогностично оцінюють майбутній стан ситуації, негативна оцінка, навпаки, підвищує, а позитивна — знижує рівень соціальної напруженості. Показники V та W множаться відповідно на i та j з метою врахування особистісної значущості цих показників для респондента.

Розраховане за наведеною формулою значення індикатора N теоретично може змінюватися в діапазоні від +8 (найнижчий рівень напруженості) до -8 (найвищий рівень) [1]. Передбачувані показники соціальної напруженості (CH) розраховано за більш зручною для сприйняття умовною шкалою: від -10 (найнижчий рівень напруженості) до +10 (найвищий рівень). У цьому дослідженні приймемо, що CH = 5 є ме-

¹ КМІС. Динаміка соціальних настроїв населення України (2000—2023). <https://surl.li/dpisms>

жею соціального шоку, тобто точкою, за якою система входить у зону нестабільності, що самопідсилюється, а $CH = 10$ є порогом системної дестабілізації. Формула перерахунку показника CH за результатами обчислення N є емпіричною апроксимацією лінійної залежності:

$$CH = -1,25N, \quad (2)$$

де $N \in [+8, -8]$; $CH \in [-10, +10]$.

Отже, наведена модель соціальної напруженості є узагальненою психосоціальною конструкцією, яка поєднує індивідуальні оцінки ситуації з макрорівневими характеристиками суспільної рівноваги. Вона дозволяє не лише кількісно відтворювати емоційно-оцінну динаміку суспільних настроїв, а й визначати критичні межі соціального шоку та зони потенційної дестабілізації. Інтеграція параметрів когнітивного (O, O_1, O_2), мотиваційного (V, i) та зовнішньо оціночного (W, j) блоків забезпечує комплексне відображення взаємозв'язку між індивідуальним сприйняттям подій і колективною поведінковою реакцією суспільства. Модель, завдяки її гнучкості, можна застосовувати як для ретроспективного аналізу соціальних криз, так і для побудови прогнозів та сценаріїв майбутніх фаз напруженості. Модель може стати методологічною основою кількісного моніторингу стану соціальної стабільності й гуманітарної безпеки України.

Математичні і цифрові інструменти оцінювання соціальної напруженості. Подальший розвиток цього підходу ґрунтується на інтеграції кількісної моделі соціальної напруженості (1, 2) із сучасними математичними методами й технологіями штучного інтелекту (ШІ). У запропонованій архітектурі інтелектуальну систему оцінювання соціальної напруженості реалізовано як цифрову аналітичну платформу N -CH, що поєднує дані, алгоритми та когнітивну інтерпретацію результатів. Її центральним компонентом є інструменти OSINT-аналітики (open source intelligence)^{2, 3}, які забезпечують

систематичний моніторинг відкритих джерел інформації — публічних медіа, соціальних мереж і цифрових баз даних, таких як GDELT⁴, Google Trends⁵, Media Cloud⁶.

Завдяки поєднанню автоматизованого збирання контенту, його класифікації та семантичного аналізу цей підхід дозволяє вимірювати емоційно-тональний фон суспільства, ідентифікувати інформаційні тригери та відстежувати слабкі сигнали потенційної соціальної дестабілізації. Отже, платформа N -CH (рис. 1) виконує функцію інтеграційного інструменту, що поєднує модель соціальної напруженості з комплексом математичних і цифрових інструментів і забезпечує моніторинг та інтелектуальний аналіз великих даних, сценарне моделювання і роботу ШІ для формування динамічного індикатора стану соціальної системи в реальному часі.

Важливу роль у дослідженні відіграє когнітивний аналіз даних із використанням великих мовних моделей нового покоління (зокрема, LLaMA 3 [4]) та методів інтелектуального аналізу даних (data mining) [5, 6]. Модель LLaMA 3, взаємодіючи з когнітивним блоком (O, O_1, O_2), дає змогу класифікувати тексти за емоційними категоріями (страх, гнів, довіра, байдужість) і визначати загальну полярність комунікаційного простору. Це відкриває можливість для автоматизованого картування суспільних настроїв, виявлення ключових чинників соціальної тривоги та побудови часових рядів динаміки колективних емоцій.

Паралельно було застосовано фортсайтний сценарний аналіз і сценарне планування, що дало змогу сформулювати альтернативні сценарії розвитку суспільних процесів у коротко- та середньостроковій перспективі (2026—2027 рр.) з урахуванням стратегічних трендів, структурних ризиків та зовнішніх впливів [7—9].

Завершальним аналітичним етапом стало використання баєсівської моделі оцінюван-

² Recorded Future. Top 15 OSINT tools for expert intelligence gathering. <https://www.recordedfuture.com/>

³ The IC OSINT Strategy 2024—2026. Office of the Director of National Intelligence, 2024. <https://surl.li/jkmism>

⁴ GDELT (Global Data on Events, Location and Tone). <https://www.gdeltproject.org>

⁵ Google Trends. <https://trends.google.com>

⁶ Media Cloud. <https://mediacloud.org>

ня ймовірностей сценаріїв, яка забезпечила кількісне визначення апостеріорних розподілів ключових показників соціальної динаміки. Цей підхід підвищив надійність прогнозів, інтегруючи об'єктивні результати OSINT-аналізу з експертними оцінками, статистичними параметрами й динамічними характеристиками моделі [10—13].

У процесі реалізації цього дослідження було проаналізовано понад 2 млн цифрових повідомлень і сформовано узагальнену «карту емоцій» українського суспільства, що охопила близько 300—500 тис. унікальних користувачів. Такий масив даних забезпечив рівень репрезентативності, зіставний із класичними соціологічними опитуваннями за участю 50—70 тис. респондентів.

Застосована міждисциплінарна методологія поєднала гуманітарні і техніко-наукові підходи — від соціальної психології до сучасних методів математичного моделювання, сценарного планування та використання ШІ. Вона дозволила створити цілісну основу для кількісного вимірювання стану соціальної напруженості в координатах стабільності, тривоги та потен-

ційної ескалації. Саме на цій методологічній платформі побудовано подальші розділи дослідження, які розкривають динаміку, природу і наслідки соціальної напруженості в Україні.

Динаміка соціальної напруженості в Україні (2000—2025). Протягом 2000—2025 рр. українське суспільство пережило кілька хвиль соціально-політичної турбулентності, які закономірно чергувалися з фазами тимчасової стабілізації (табл. 1, рис. 2).

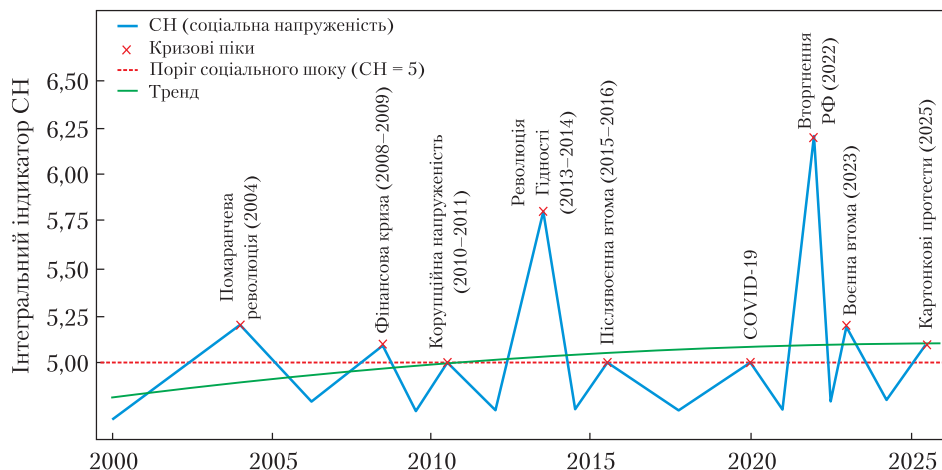
Графік СН (рис. 2) демонструє дев'ять основних кризових фаз. Відповідно до моделі, середнє пікове значення індикатора соціальної напруженості СН за 2000—2025 рр. становить приблизно 5,7 за стандартного відхилення $\pm 1,25$ і монотонно наростаючого тренду. Це свідчить, що в кризові періоди українське суспільство входило у зону помірно високої напруги, не досягаючи порогу системної дестабілізації ($СН \approx 10$). У фазах стабілізації індикатор стрімко знижувався до рівня $СН = 2—4$, що відповідає стану відносної соціальної рівноваги.

Найнижчі пікові значення (близько 5,0) спостерігалися під час економічних і політичних

Таблиця 1. Кризові періоди в Україні (2000—2025 рр.)

№	Період / подія	Основні тригери	Пікові значення СН	Характер події
1	2004 р. Помаранчева революція	Фальсифікації виборів, політична мобілізація, протистояння еліт	$\approx 5,3$	Політична криза, масові протести
2	2008—2009 рр. Глобальна фінансова криза	Падіння ВВП, девальвація гривні, зростання безробіття	$\approx 5,1$	Економічна дестабілізація
3	2010—2011 рр. Централізація влади	Авторитарні тенденції, корупція, соціальне розчарування	$\approx 5,0$	Політична напруженість
4	2013—2014 рр. Революція Гідності	Євромайдан, насильницькі дії, анексія Криму	$\approx 7,6$	Політичний вибух, початок війни
5	2015—2016 рр. Війна на Донбасі, економічний спад	Виснаження ресурсів, втрати, невизначеність	$\approx 4,8—5,0$	Хронічна соціальна напруженість
6	2020 р. Пандемія COVID-19	Карантин, економічний спад, страх і недовіра	$\approx 5,0$	Соціально-психологічна криза
7	2022 р. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну	Війна, втрати, міграція, страх	$\approx 9,0$	Національна криза, мобілізація
8	2023 р. Затяжна війна, фрустрація	Втома, затримка допомоги, розчарування після невдалого контрнаступу ЗСУ	$\approx 5,2$	Зростання тривожності
9	2025 р. (липень) «Картонкові протести»	Невдоволення мобілізацією, недовіра до влади, соціальна втома	$\approx 5,1$	Короточасна соціальна турбулентність

Рис. 2. Динаміка соціальної напруженості (СН) в Україні, 2000—2025 рр.

криз 2008—2011 рр., тоді як найвищі (9,0) — у 2022 р. під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Періодичність кризових коливань становить у середньому 4—5 років, що підтверджує циклічну природу соціальної напруженості, а амплітуда відхилень у межах $\pm 1,2$ одиниці вказує на помірну стійкість соціальної системи до зовнішніх потрясінь.

Перший виразний пік соціальної напруженості спостерігався у 2004 р. під час Помаранчевої революції і мав характер різкого, але керованого коливання [1, 2]. Якщо в передвиборчий період масові опитування фіксували своєрідну «розрядку», пов'язану з позитивними електоральними очікуваннями громадян [3], то після оголошення сфальсифікованих результатів другого туру президентських виборів у ніч з 21 на 22 листопада відбувся стрімкий стрибок індекса СН до рівня близько 5,3. Підвищений рівень напруженості утримувався до ухвалення Верховним Судом України рішення про повторне голосування (3 грудня) та проведення третього туру виборів (26 грудня). Після цього індекс СН поступово знижувався внаслідок переходу конфлікту в правову площину та відновлення суспільної довіри до державних інституцій. Така динаміка відображає характерну для України модель соціальної рівноваги — висхідний імпульс протесту, що завершується інституційною стабілізацією, — і засвідчує здатність суспільства до саморегуляції без втрати структурної цілісності.

Другий пік, у 2008—2009 рр. (СН $\approx 5,1$), пов'язаний із глобальною фінансовою кризою, яка призвела до падіння ВВП, девальвації гривні та зростання безробіття⁷ [14].

Наступна фаза, у 2010—2011 рр., зумовлена надмірною централізацією влади та посиленням корупції, що утримувало СН на рівні близько 5,0, тобто на межі соціальної толерантності до політичної напруги⁸ [14].

Стрімке зростання показника СН відбулося у 2013—2014 рр. (СН $\approx 7,6$), коли сталися Революція Гідності, анексія Криму та розпочалася війна на Донбасі [15].

У 2015—2016 рр. настало відносно зниження соціальної напруженості (СН $\approx 4,8$ —5,0), що відображає фазу виснаження та адаптації після глибоких потрясінь [14].

Пандемія COVID-19 у 2020 р. не спричинила різкого стрибка індекса, утримуючи його на рівні близько 5,0, проте продемонструвала нові аспекти соціальної взаємодії, зокрема зростання довіри до громадських ініціатив і волонтерських мереж [15].

У 2022 р. спостерігався найвищий пік напруженості (СН = 9,0), що відповідало стану національної мобілізації під час повномасштабної війни. У цей період напруженість набула іншої якості — консолідаційної, оскільки суспіль-

⁷ The World Bank in Ukraine.

<https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>

⁸ Transparency International. Corruption Perceptions Index 2011. <https://www.transparency.org/en/cpi/2011>

ство об'єдналося навколо мети виживання і перемоги [16—18].

Після піку 2022 р. показник СН у 2023—2025 рр. знизився до 5,1—5,2, що свідчить про фазу адаптації, раціоналізації поведінки та часткову стабілізацію на підвищеному рівні соціального напруження⁹ [16, 18].

Кожен пік соціальної напруженості має двоїсту природу: відображає глибокі суперечності, кризу довіри, економічну чи безпекову нестабільність, але водночас стимулює до самоорганізації та встановлення горизонтальних зв'язків¹⁰ [1, 3, 19]. Однак ці позитивні ефекти не є автоматичними. Вони нерівномірно охоплюють спільноти: поряд із морально-психологічною мобілізацією зростають втома, розчарування та фрагментація локальних спільнот¹¹. Після кожної кризової фази Україна демонструє адаптацію й часткове оновлення, але цей процес супроводжується психологічними та демографічними втратами, зокрема еміграцією активної частини населення, зниженням соціального капіталу й загостренням регіональних диспропорцій [16—18].

Отже, соціальна напруженість в Україні не є суто деструктивним явищем, але при цьому її не можна однозначно вважати каталізатором (тригером) розвитку. Конструктивний потенціал соціальної напруженості реалізується лише за наявності механізмів каналізації напруження — інститутів довіри, діалогу, волонтерства, освіти та громадянської участі [1, 3]. На часовому відрізку 2000—2025 рр. динаміка соціальної напруженості зберігає циклічний характер, але тренд на зростання вказує на вичерпання традиційних ресурсів саморегуляції; високий рівень СН у 2022—2025 рр. характеризується поєднанням згуртованості з ризиками соціальної втоми й розбалансування очікувань, що потребує цілеспрямованої політики стабілізації [16—18].

⁹ Digital 2025: Ukraine. Data Reportal. March 3, 2025. <https://datareportal.com/reports/digital-2025-ukraine>

¹⁰ Social trends 2023: how the war turned Ukrainians into a more conscious nation. *Gradus Research*. February, 2023. <https://surl.li/qpqfae>

¹¹ Social Cohesion in Ukraine: Key Trends based on rescure 2024. <https://surl.li/rixucy>

Рік 2025: суспільство між витримкою і виснаженням. У другій половині 2025 р. Україна увійшла у фазу зростаючої системної соціальної напруженості, зумовленої накладанням тривалих воєнних дій, економічної вразливості, політичної невизначеності та психологічної втоми населення. Суспільна динаміка дедалі більше набуває ознак хронічної тривожності, що поступово перетворюється на структурну характеристику внутрішнього стану країни.

Ключовим тригером і водночас домінуючим фоном залишається війна, яка триває у форматі виснажливої позиційної боротьби без стратегічного прориву. Відсутність відчутного прогресу на фронті виснажує ресурси колективної витривалості. Попри збереження високого рівня патріотичної консолідації, в тилу посилюються емоційне виснаження, розчарування та фрустрація¹².

Міжнародна підтримка, хоча формально залишається стабільною, демонструє ознаки втоми: дедалі частіше лунають заклики до «політичного компромісу», а невизначеність щодо довгострокових гарантій безпеки породжує скепсис у відносинах між Україною та партнерами. У медійному просторі активізуються наративи про переосмислення зовнішньої допомоги, що поглиблює атмосферу тривожної невизначеності.

Економічна ситуація залишається складною: дефіцит бюджету, інфляційний тиск, повільне відновлення реального сектору та обмеженість інвестиційних потоків формують у суспільстві відчуття стагнації й безперспективності. Найбільш уразливими залишаються внутрішньо переміщені особи, пенсіонери, працівники бюджетної сфери та мешканці прикордонних регіонів.

Мобілізаційна політика, яка раніше сприймалася як інструмент захисту держави, поступово стає джерелом суспільного напруження. Протиріччя між фронтом і тилом, недовіра до процедур призову та непрозорість рішень у сфері оборонної політики формують зони со-

¹² Wartime survey of Ukrainian society. *Gradus Research*. 2024. <https://surl.li/hivamj>

ціальної недовіри, які посилюють ризики внутрішньої поляризації й соціального конфлікту.

Соціальні очікування, пов'язані з перемогою та відновленням, втрачають чіткість і конкретику, набуваючи фрагментарного, тривожного характеру. Війна поступово інтегрується в повсякденність як «нова нормальність», але без довгострокового бачення майбутнього, що підсилює екзистенційну тривогу [16, 17].

У сукупності ці фактори формують зону підвищеного соціального ризику. Йдеться не про раптову дестабілізацію, а про повільне, накопичувальне загострення соціального тиску, яке проявляється у зниженні толерантності до невизначеності, локальних спалахах невдоволення, зростанні недовіри до інституцій влади та активізації деструктивних інформаційних впливів.

У такій ситуації особливого значення набуває випереджувальне управління соціальними ризиками — через інструменти раннього запобігання, OSINT-аналітику, аналіз емоційних патернів і форсайт-моделювання. Їх системне застосування дозволяє виявляти «слабкі сигнали» дестабілізації, здійснювати адаптивне управління соціальною енергією суспільства.

Дані OSINT-досліджень підтверджують, що комбінація зовнішніх (війна, геополітична невизначеність) і внутрішніх (економічні проблеми, мобілізація, соціальна втома) чинників діє синергійно, створюючи умови для поступового зростання соціальної напруженості.

На особливу увагу заслуговує феномен «вбудовування війни в норму» — змінення колективного сприйняття, що позбавляє суспільство

точки майбутнього звільнення, трансформуючи стійкість у латентну вразливість. Навіть за умови збереження патріотичного єднання посилюється прихований конфлікт не з ворогом, а з невизначеністю і відчуттям безсилля.

Цей контекст потребує не лише спостереження, а й активного управління соціальними процесами через публічний діалог, відкриту комунікацію, залучення громадян до формування спільного бачення майбутнього.

У табл. 2 наведено OSINT-оцінку параметрів моделі соціальної напруженості (1, 2) станом на друге півріччя 2025 р., отриману на основі OSINT-аналізу з використанням інструментів Google Trends, GDELT Project та Media Cloud.

Отже, на поточному етапі інтегральний показник N становить $-2,2$; передбачуваний рівень CH у II півріччі 2025 р. — $\sim 2,75-3,1$, що відповідає помірному рівню соціальної напруженості з тенденцією до подальшого зростання та поступової фрагментації суспільної довіри. Отримані результати свідчать, що друга половина 2025 р. характеризується формуванням хронічної, інерційної конфігурації соціальної напруженості, яка створює довгострокові ризики для внутрішньої стабільності держави та її адаптивного потенціалу. За таких умов критично важливо забезпечити інституційну готовність до кризового управління, впровадити інтелектуальні механізми стратегічного моніторингу та посилити комунікаційну довіру між державою і суспільством. Без цих заходів навіть локальні дестабілізаційні фактори можуть масштабуватися в системні кризи, що ускладнить оборону, економічне відновлен-

Таблиця 2. OSINT-оцінки параметрів моделі соціальної напруженості (1, 2) у другому півріччі 2025 р.

Параметр	Передбачувані значення показників	Коментар
O (оцінка поточної ситуації)	$-0,7$	Війна, руйнування економіки, втрати
O_1 (оцінка минулого)	$+1,1$	Романтизована пам'ять про довоєнні часи
O_2 (очікування майбутнього)	$-0,3$	Нестабільні перспективи миру
V (вплив на ситуацію)	$-0,6$	Обмежена суб'єктність громадян
i (інтернальність)	$0,6$	Зберігається активна громадянська участь
W (оцінка зовнішнього впливу)	$-0,5$	Зростає скепсис щодо впливу колективного Заходу
j (оцінка сили зовнішнього впливу)	$0,85$	Громадяни визнають його наявність

ня та гуманітарну трансформацію країни в післявоєнний період.

Сценарії соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр. Для побудови сценаріїв соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр. застосовано інтегративний підхід, який поєднує кількісну методику оцінювання СН з математичними та цифровими інструментами і форсайтною методологією, орієнтованою на системне передбачення альтернатив майбутнього в умовах високої невизначеності [5—7]. Така інтеграція забезпечує побудову обґрунтованих сценаріїв, у яких динаміка соціальної напруженості виступає як залежна змінна, чутлива до впливу ключових суспільних і політичних драйверів.

Оцінювання параметрів моделі соціальної напруженості на 2026 р. Цей період може стати переломним, оскільки суспільство входить у фазу хронічної напруженості на тлі затяжної війни, економічної невизначеності та поступової втрати оптимізму щодо майбутнього. Попри збереження патріотичної консолідації, спостерігається зростання психологічної втоми, недовіри до державних інституцій та зовнішніх акторів (табл. 3). Інтегральний індикатор соціальної напруженості N у 2026 р. становить $-2,6$, що відповідає рівню СН $\approx 3,25—3,6$, тобто стану підвищеної, але ще керованої напруженості. Це свідчить про збереження соціальної стабільності, однак із посиленням ризиків поляризації та локальних криз довіри.

Методологічні уточнення. Індикатор N має фіксоване значення, оскільки його розраховують за аналітичною формулою (1), де всі параметри (O , O_1 , O_2 , V , i , W , j) мають числові значення, отримані з OSINT-аналізу або експертних оцінок. Натомість показник СН, визначений за формулою (2), подається у вигляді діапазону значень, що відображає статистичну невизначеність і варіативність суспільної реакції. Середня похибка окремих параметрів становить $\pm 0,05—0,1$, що дає сумарну невизначеність $\pm 0,2—0,25$ для N і після масштабування відповідає $\pm 0,25—0,3$ у СН. Отже, фіксоване значення N відображає аналітичний стан соціальної системи, тоді як інтервал СН характеризує ймовірнісний спектр суспільної реакції, зумовлений похибками вимірювання та динамікою емоційно-психологічного фону населення.

Параметри моделі соціальної напруженості на 2027 р. У цей період прогнозується вихід соціальної системи на критичний рівень напруженості, коли накопичені ефекти війни, економічної втоми та втрати прогнозованого майбутнього можуть призвести до масового загострення настроїв або точкових соціальних вибухів (табл. 4). Значення інтегрального показника N знижується до $-3,3$, що відповідає рівню СН $\approx 4,1—4,4$, наближеному до порогової зони соціального шоку.

Така динаміка потребує випереджувальних дій держави, а саме: системного моніторингу, аналітичного прогнозування та впровадження

Таблиця 3. OSINT-оцінки параметрів моделі соціальної напруженості (1, 2) у 2026 р., отримані з використанням інструментів Google Trends, GDELT Project та Media Cloud

Параметр	Передбачувані значення показників	Коментар
O (оцінка поточної ситуації)	$-0,9$	Війна затягується, економічна стагнація, зростає фрустрація
O_1 (оцінка минулого)	$+1,2$	Посилюється ностальгія за довоєнними роками
O_2 (очікування майбутнього)	$-0,5$	Очікування стабільності розмиті
V (вплив на ситуацію)	$-0,7$	Відчуття безсилля зростає
i (інтернальність)	$0,6$	Громадянська активність ще помітна
W (оцінка зовнішнього впливу)	$-0,6$	Скепсис щодо міжнародної підтримки зростає
j (оцінка сили зовнішнього впливу)	$0,85$	Зовнішній вплив визнається, але його ефективність ставиться під сумнів

гуманітарної політики, спрямованої на стабілізацію суспільних процесів.

Побудова сценаріїв соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр. Методика кількісного оцінювання соціальної напруженості ґрунтується на моделі (1, 2), параметри якої відображають когнітивні компоненти суспільного сприйняття теперішнього, минулого й майбутнього, а також рівень суб'єктності, довіри та сприйняття зовнішніх і внутрішніх впливів. Форсайтна методологія [7—9] доповнює цей підхід, дозволяючи ідентифікувати критичні драйвери змін, виявляти незворотні тенденції (megatrends), формувати множину сценаріїв за логікою «що, якщо», а також залучати результати OSINT-аналізу, експертні судження й слабкі сигнали про зміну соціальних настроїв.

Серед ключових осей невизначеності, які використовують для побудови сценарного простору, виділено такі:

- безпековий контекст — від ескалації війни до стабілізації;

- ефективність державного управління — від управлінської кризи до стратегічної спроможності;

- економічна динаміка — від затяжної рецесії до сталого відновлення;

- суспільні очікування — від фрустрації до впевненості і психологічної стійкості.

Кожна конфігурація зазначених осей формує окремий сценарний кластер. У межах кожного сценарію задають типові значення параметрів формули (1): O, O_1, O_2, V, i, W, j . Таким чином кількісна модель (1, 2) забезпечує числову оцінку інтегрального стану суспільства (індикаторів N і CH), а форсайт-підхід формує простір сценаріїв і дозволяє змодельовати майбутню динаміку соціальної напруженості в кожному з них.

З використанням цього підходу було отримано три базові сценарії розвитку соціальної ситуації в Україні (табл. 5).

Параметри формули (1) для цих сценаріїв наведено в табл. 6.

Таблиця 4. OSINT-оцінки параметрів моделі соціальної напруженості (1, 2) у 2027 р., отримані з використанням інструментів Google Trends, GDELT Project та Media Cloud

Параметр	Передбачувані значення показників	Коментар
O (оцінка поточної ситуації)	-1,2	Ситуація сприймається як безвихідна
O_1 (оцінка минулого)	+1,3	Контраст із минулим поглиблюється
O_2 (очікування майбутнього)	-0,7	Очікування здебільшого песимістичні
V (вплив на ситуацію)	-0,8	Падає віра у власний вплив
i (інтернальність)	0,55	Зменшується громадянська мотивація
W (оцінка зовнішнього впливу)	-0,8	Розчарування у зовнішній допомозі
j (оцінка сили зовнішнього впливу)	-1,2	Вплив визнається, але його результативність ставиться під сумнів

Таблиця 5. Базові сценарії соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр.

Сценарій	Імовірність	Безпековий контекст	Державне управління	Економічна динаміка	Суспільні очікування	Інтегральна оцінка CH
А. Контрольований мир	25 %	Перемир'я	Ефективне	Відновлення економіки	Прагматизм	Помірна CH (~2)
В. Тривала стагнація	50 %	Війна	Слабке	Стагнація	Фрустрація	Висока CH (~3,5)
С. Ескалація і розрив	25 %	Ескалація війни	Кризове	Колапс	Деморалізація	Критична CH (~4,5)

Дослідження ймовірнісної структури розроблених сценаріїв соціальної напруженості здійснювали із застосуванням методу баєсівського оцінювання та аналізу чутливості апостеріорних ймовірностей [7]. Отримані результати засвідчили, що запропонована модель N -СН формує науково обґрунтовану методологічну базу для створення адаптивної системи гуманітарної безпеки України, здатної не лише кількісно діагностувати поточний стан суспільства, а й підтримувати вироблення стратегій його стабілізації, відновлення та підвищення соціальної стійкості.

Сценарний аналіз соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр. З використанням методології форсайту [7—9] проведено дослідження прогностичної динаміки соціальної напруженості в Україні на часовому відрізку 2026—2027 рр. залежно від безпекового контексту, ефективності управління, економічних перспектив і стану суспільних очікувань. Основою аналізу є модель (1, 2), що інтегрує оцінку минулого, теперішнього та майбутнього крізь призму суб'єктивного сприйняття та зовнішніх чинників. Такий підхід дозволяє не лише оцінити рівень СН, а й осмислити його причини, ризики й потенціал.

Проаналізуємо отримані сценарії (табл. 5, табл. 6).

Сценарій А (контрольований мир) — оптимістичний, ймовірність 25 %; передбачення СН: у 2026 р. — 2,0; у 2027 р. — 1,8. Цей сценарій передбачає поступовий вихід із фази активних бойових дій і перехід до умовного «замороження конфлікту». Визначальними факторами будуть зростання обсягів інвестицій, початок національного відновлення, політична стабільність, повернення довіри до державних інститутів. Соціальна напруженість знижу-

ватиметься завдяки поліпшенню очікувань, зміцненню суб'єктності громадян і зростанню оптимізму щодо майбутнього. Водночас виклики не зникнуть, збережуться обмеження в управлінні та ризики реваншистських тенденцій. Однак загалом вектор соціальних настроїв буде спрямований на стабілізацію і відбудову.

Кількісні параметри сценарію А: $O = +0,2$; $O_1 = +0,8$; $O_2 = +1,0$; $V = -0,2$; $i = 0,65$; $W = +0,3$; $j = 0,75$; $N = 0,4$. Соціальна напруженість спадатиме ($СН = 1,8—2,1$), зростатимуть надії, відбуватиметься мобілізація на відбудову.

Сценарій В (тривала стагнація) — базовий, ймовірність 50 %; передбачення СН: у 2026 р. — 3,5; у 2027 р. — 3,8. Цей сценарій є найбільш ймовірним. Війна затягуватиметься, активні бойові дії триватимуть на окремих ділянках фронту, міжнародна допомога сповільнюватиметься, економіка функціонуватиме на межі. В таких умовах посиляться соціальні розчарування, інституційна недовіра й очікування загрозливого майбутнього, зростатимуть тривожність, розчарування в мобілізаційній політиці, поширюватимуться думки про соціальну несправедливість. СН утримуватиметься на високому рівні з тенденцією до зростання, що потребуватиме застосування інструментів пом'якшення, адресної підтримки вразливих груп населення та проактивної інформаційної політики.

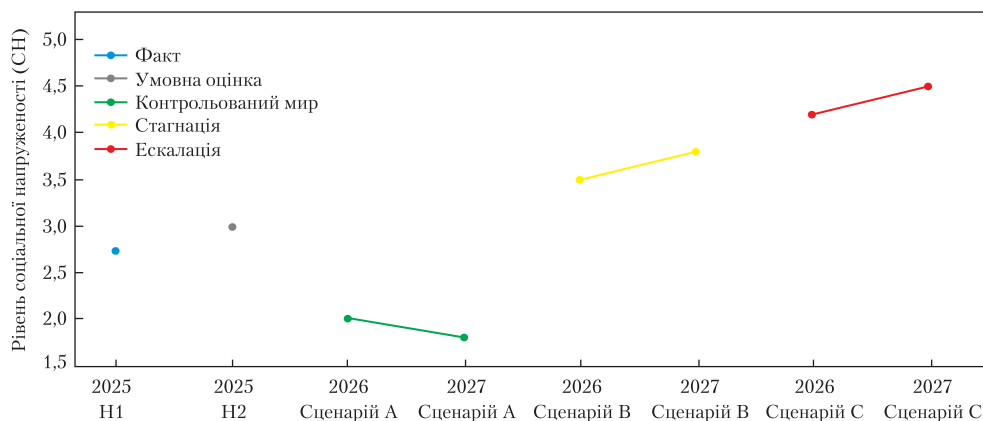
Кількісні параметри сценарію В: $O = -0,9$; $O_1 = +1,2$; $O_2 = -0,5$; $V = -0,7$; $i = 0,6$; $W = -0,6$; $j = 0,85$; $N = -2,7$. Соціальна напруженість зростатиме ($СН = 3,375—3,8$), підвищуватиметься ризик поширення протестних настроїв, особливо з приводу питань соціальної справедливості, мобілізації та корупції.

Сценарій С (ескалація і розрив) — песимістичний, ймовірність 25 %; передбачення СН:

Таблиця 6. OSINT-оцінки параметрів формули (1) для сценаріїв соціальної напруженості в Україні на 2026—2027 рр., отримані з використанням інструментів Google Trends, GDELT Project та Media Cloud

Сценарій	O	O_1	O_2	V	i	W	j	Індикатор N
А. Контрольований мир (25 %)	+0,2	+0,8	+1,0	-0,2	0,65	+0,3	0,75	0,4
В. Тривала стагнація (50 %)	-0,9	+1,2	-0,5	-0,7	0,6	-0,6	0,85	-2,7
С. Ескалація і розрив (25 %)	-1,3	+1,3	-1,1	-0,9	0,5	-0,9	0,8	-3,6

Рис. 3. Прогнозна динаміка соціальної напруженості в Україні (2025—2027):
сценарій А — оптимістичний (25 %);
сценарій В — базовий (50 %);
сценарій С — песимістичний (25 %)

у 2026 р. — 4,2; у 2027 р. — 4,5. Відповідно до цього сценарію, безпекова ситуація в Україні різко погіршуватиметься, фронт дестабілізується, державне управління стане фрагментованим, а суспільство поляризується. Масова еміграція, падіння довіри до влади, погіршення психоемоційного стану та втрата уявлень про майбутнє призведуть до майже критичного рівня соціальної напруженості. Суспільство перебуватиме на межі шоку або вибуху. В цьому разі необхідною буде надзвичайна стратегія кризового втручання, інклюзивного діалогу та реанімації легітимності держави.

Кількісні параметри сценарію С: $O = -1,3$; $O_1 = +1,3$; $O_2 = -1,1$; $V = -0,9$; $i = 0,5$; $W = -0,9$; $j = 0,8$; $N = -3,6$. Рівень СН досягне критичних значень 4,0—4,5, спостерігатимуться ознаки масових деструктивних реакцій або соціально-го шоку.

З проведеного дослідження бачимо, що на часовому відрізку 2026—2027 рр. значення індикатора N змінюється в діапазоні від приблизно 0,4 до $-3,6$, що відповідає рівню СН від 1,8 до 4,5. В оптимістичному сценарії А (контрольований мир) індикатор N досягає позитивного значення, що свідчить про зниження соціальної тривожності, зростання довіри та мобілізацію суспільних настроїв на відновлення. У базовому сценарії В (тривала стагнація) спостерігається помірно негативне значення $N \approx -2,7$ (СН = 3,5—3,8), яке відображає стан соціальної адаптації та втоми, збереження рівноваги між напруженістю і стійкіс-

тю, коли система ще залишається керованою, але потребує цілеспрямованих стабілізаційних дій. Натомість у песимістичному сценарії С (ескалація і розрив) показник N опускається нижче -3 (СН = 4,0—4,5), сигналізуючи про глибоку фрустрацію, втрату суб'єктності та підвищений ризик соціального вибуху [8, 9].

На рис. 3 наведено динаміку СН на часовому відрізку 2025—2027 рр., яка має виражену сценарну залежність. Початковий рівень СН у першій половині 2025 р. становить 2,74, що відповідає підвищеній, але ще контрольованій напруженості в суспільстві, проте вже у другій половині року показник СН піднімається до 3,0, що відображає накопичення тривожності, невизначеність майбутнього та зростання втоми від війни. Це зростання можна інтерпретувати як сигнал входження суспільства в зону ризику зростання протестних або деструктивних настроїв.

Описані тенденції в динаміці соціальної напруженості вказують на те, що вона є не лише функцією зовнішніх подій, а й результатом сприйняття, очікувань і довіри. Відповідно, соціальна напруженість потребує не просто спостереження, а й активного стратегічного управління. Своєчасне прогнозування та інтерпретація цих тенденцій дають змогу ідентифікувати потенційні точки загострення, а отже, сформувати передумови для м'якого втручання, превенції та переорієнтації громадських очікувань у конструктивне русло.

Таблиця 7. Рекомендації щодо контролю за станом соціальної напруженості

Рік	Очікувана СН	Ризики	Рекомендації
2025 (II півріччя)	~2,9—3,1	Виснаження, зневіра	Підтримка соціальної згуртованості, прозора комунікація
2026	2,0—3,8 (залежно від сценарію)	Поляризація, недовіра	Форсайт-аналіз, управління соціальними індикаторами в режимі реального часу
2027	1,8—4,5 (залежно від сценарію)	Соціальний вибух	Впровадження державної програми зниження СН через цілеспрямовану гуманітарну політику

Стратегія та інструменти контролю і стабілізації соціальної напруженості в Україні.

Модель соціальної напруженості (1, 2), доповнена сучасними математичними та цифровими технологіями аналізу, можна трансформувати в дієвий інструмент стратегічного управління (платформа *N*-СН), здатний забезпечити кількісну інтерпретацію якісних суспільних змін, створити аналітичне підґрунтя для ухвалення рішень в умовах невизначеності та сприяти формуванню гнучкої політики гуманітарної стабілізації (табл. 7).

У зв'язку з цим доцільною є інтеграція моделі соціальної напруженості (1, 2) у спеціалізовану аналітичну платформу *N*-СН, побудовану на основі інструментів штучного інтелекту, OSINT-аналітики, інтелектуального аналізу даних (big data) та сценарного планування.

Аналітична платформа аналізу та управління соціальною напруженістю N-СН. На рис. 4 наведено укрупнену структурну схему аналітичної платформи *N*-СН, яка реалізує інтегрований цикл «дані → аналітика → управління → стабілізація». Платформа *N*-СН поєднує OSINT-джерела, аналітичні модулі ІІІ та баєсівські методи оцінювання й прогнозування з механізмами стратегічного реагування, що забезпечує її здатність підтримувати гуманітарну політику держави на основі аналітичних сигналів і кількісного моніторингу соціальної напруженості.

Побудова політики управління ґрунтується на концепції керованих коридорів соціальної напруженості як «соціальної температури» системи, які відображають послідовні стадії ескалації:

1) СН [2; 3) — *керований збуджений стан*: система напружена, але стабільна;

2) СН [3; 4) — *висока напруга з локальними спалахами*;

3) СН [4; 5) — *передшоковий режим* із самопідсиленням мережевих ефектів;

4) СН ≥ 5) — *зона соціального шоку*, що потребує міжвідомчої стабілізації.

Управлінські рішення формуються через систему формальних тригерів, які ґрунтуються на динаміці показника $\Delta СН$ і компонент моделі *N*-СН: очікування $((O_2 - O_1)/2)$; суб'єктність (V_i); баланс зовнішніх впливів (W_j). Такий підхід є методологічно обґрунтованим у межах кількісної роботи з невизначеністю та сценарного управління ризиками [20].

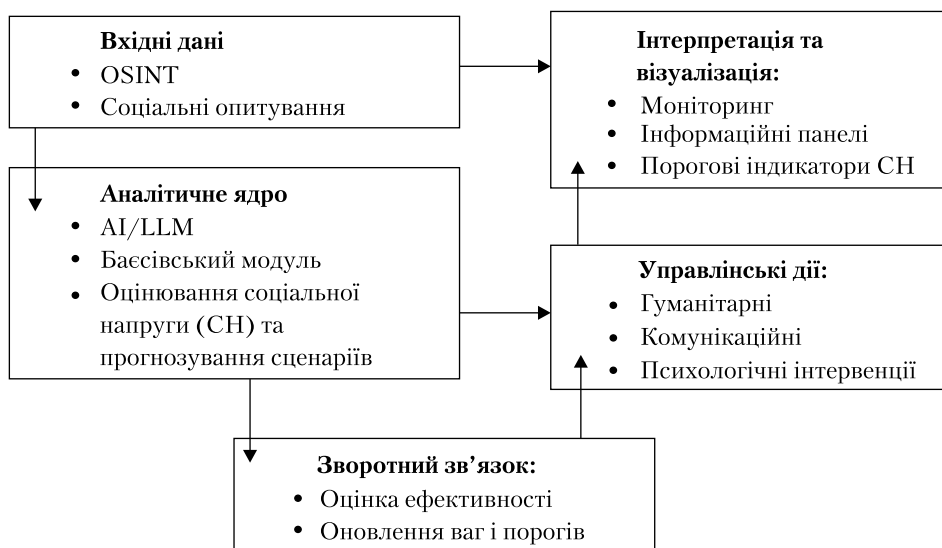
Формування стратегічних впливів на суспільні настрої. Цілеспрямований вплив на суспільні настрої здійснюється відповідно до наведених нижче коридорів управління¹³ [21, 22].

Коридор 1. СН [2;3) — профілактичний режим. Систематичні публічні брифінги з чіткими метриками, узгоджена комунікація між центральною владою та регіонами, програми низькоінтенсивної психосоціальної підтримки, швидкі мікроінтервенції в громадах (ремонт соціальної інфраструктури, мікрогранти на період до 60 днів), базова контрдезінформація з «дебанкінгом» протягом 24 годин. Критерії стабілізації: зниження СН на ~0,2 за 21 день, невід'ємні очікування $((O_2 - O_1)/2 \geq 0)$, приріст суб'єктності ($V_i \geq +0,05$).

Коридор 2. СН [3;4) — стан напруженої адаптації. Необхідні щоденні короткі брифін-

¹³ Cooke R.M. Technical details of the Classical Model. Delft University of Technology. <https://surl.li/dycapk>

Рис. 4. Структурна схема аналітичної платформи N-CH

ги з «планом дій», фасилітовані діалоги в громадах, мобільні бригади психологів, програми «рівний — рівному» для ветеранів, цільова фінансова підтримка «стрес-домогосподарств» і 100-денні програми працевлаштування.

Інформаційна безпека переходить у режим 24/7 з нейтралізацією ворожих «вкидів». Мета: розвернути тренд протягом 4—6 тижнів ($CH < 3$, стабільний спад $\geq -0,2/28$ днів) і підвищити довіру ($(O_2 - O_1)/2 \geq +0,2$, V_i зростає).

Коридор 3. CH [4;5) — передшоковий режим. Створення кризового штабу з єдиним інформаційним центром, дворазове оновлення даних протягом доби, розгортання центрів стабілізації з компонентом психічного здоров'я (Mental Health and Psychosocial Support — MHPSS¹⁴), надшвидкі адресні виплати (≤ 72 години), підвищений рівень інформаційної оборони (pre-bunking, боротьба з бот-мережами). Ціль: зниження CH до $\leq 3,8$ за 30 днів, приріст $V_i \geq +0,1$, зменшення негативного контенту на 50 % і протестної активності на ≥ 30 %.

Коридор 4. CH ≥ 5 — шок зона. Активується міжвідомча координація уряду; застосовуються макрофінансові інструменти, адресні переговори з громадами, посилений захист критичної інфраструктури. Мета стабілізації:

зменшення CH на $\geq 0,3$ щотижня, повернення до значень нижче порогу CH = 5 за місяць і нормалізація когнітивних компонент відповідно до принципів RCCE (Risk Communication and Community Engagement) та міжнародних стандартів психосоціальної підтримки¹⁵.

Отже, аналітична платформа N-CH відображає концептуально-управлінську архітектуру, в якій аналітика соціальних процесів безпосередньо інтегрується в контур прийняття рішень. Функціонування платформи забезпечує замкнений цикл гуманітарного реагування: від OSINT-моніторингу і прогнозування до цілеспрямованих дій і стабілізації соціальної рівноваги. Це робить платформу не лише технологічним, а й інституційним механізмом управління соціальною напруженістю в динамічних умовах сучасної України.

Висновки. На основі моделювання процесів соціальної напруженості в Україні у другій половині 2025 р. здійснено науково-аналітичне прогнозування суспільної динаміки на середньостроковий період 2026—2027 рр. Запропонований підхід інтегрує психологічну теорію соціальної напруженості, OSINT-аналітику, технології штучного інтелекту та інструменти форсайтного сценарного аналізу і сценарного

¹⁴ IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings, 2007. <https://surli.cc/fabydm>

¹⁵ Risk communication and community engagement (RCCE) action plan guidance: COVID-19 preparedness and response. <https://surli.lu/zcumuc>

планування, що забезпечує комплексне відтворення суспільних процесів в умовах війни, економічної нестабільності та трансформації соціальних очікувань.

З використанням форсайт-методології розроблено три можливі сценарії розвитку соціальної напруженості на 2026—2027 рр. — А (контрольований мир), В (тривала стагнація) і С (ескаляція і розрив). Вони відображають варіативність суспільної динаміки й демонструють залежність рівня соціальної стабільності від ефективності державної політики, зовнішніх умов та колективних очікувань. Імовірнісну структуру цих сценаріїв визначено із застосуванням баєсівського оцінювання та аналізу чутливості апостеріорних імовірностей, що дозволило виявити ключові фактори ризику й потенційні траєкторії розвитку суспільної ситуації.

Результати дослідження підтвердили, що запропонована інтелектуальна система оцінювання соціальної напруженості створює науково обґрунтовану методологічну базу для розроблення адаптивної платформи гуманітарної безпеки України на основі форсайтного сценарного аналізу. Така платформа дає можливість не лише кількісно діагностувати стан суспільства, а й підтримувати формування стратегій його стабілізації, відновлення та підвищення соціальної стійкості.

Проведене дослідження має практичне значення для державної гуманітарної політики, оскільки створює основу для переходу від реактивного до превентивного управління соціальною енергією суспільства, сприяючи збереженню єдності, стійкості та адаптивності України в умовах війни та післявоєнної трансформації.

REFERENCES

[СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ]

1. Slyusarevskyy M.M. Social tension: A theoretical model of necessary and sufficient indicators. *Scientific Studios on Social and Political Psychology*. 2002. (5): 24—34 [in Ukrainian].
[Слюсаревський М.М. Соціальна напруженість: теоретична модель необхідних і достатніх показників. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2002. Вип. 5. С. 24—34.]
2. Kredentser O.V., Lagodzinska V.I., Kovalchuk O.S. The theoretical analysis of the concept of “social tension”: an interdisciplinary approach. *Actual Problems of Psychology*. 2016. 1(45): 48—55 [in Ukrainian].
[Креденцер О.В., Лагодзінська В.І., Ковальчук О.С. Теоретичний аналіз поняття «соціальна напруженість»: міждисциплінарний підхід. *Актуальні проблеми психології*. 2016. Т. 1, № 45. С. 48—55.]
3. Slyusarevskyy M.M. Diagnosis, forecasting, and adjustment of social tension: A conceptual model. *Scientific Studios on Social and Political Psychology*. 2007. (18): 49—69 [in Ukrainian].
[Слюсаревський М.М. Діагностика, прогнозування та коригування соціальної напруженості: концептуальна модель. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2007. Вип. 18. С. 49—69.]
4. Grattafiori A. et al. The Llama 3 herd of models. *ArXiv*. 2024. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2407.21783>
5. Zgurovsky M., Sineglazov V., Chumachenko E. *Artificial intelligence systems based on hybrid neural networks: theory and applications*. Springer Nature, 2021. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-48453-8>
6. Zgurovsky M.Z., Zaychenko Y.P. *Big data: Conceptual analysis and applications*. Springer, 2019. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-14298-8>
7. Roponen J., Salo A. A probabilistic cross-impact methodology for explorative scenario analysis. *Futures & Foresight Science*. 2023. <https://doi.org/10.1002/ffo2.165>
8. Zgurovsky M.Z. *Foresight: Scenarios of the Russia–Ukraine war in the context of a new Euro-Atlantic security architecture*. Kyiv, 2024 [in Ukrainian].
[Згуровський М.З. *Форсайт: сценарії перебігу російсько-української війни в контексті нової архітектури євроатлантичної безпеки*. Київ: КПП імені Ігоря Сікорського, 2024.]
9. Zgurovsky M.Z. *Foresight of the development of Ukraine’s defense industry for 2021—2030*. Kyiv, 2021 [in Ukrainian].
[Згуровський М.З. *Форсайт розвитку оборонно-промислового комплексу України на часовому горизонті 2021—2030 роки*. Київ: КПП імені Ігоря Сікорського, 2021.]
10. Bishop C.M. *Pattern recognition and machine learning*. Springer, 2006.
11. Murphy K.P. *Probabilistic machine learning: An introduction*. MIT Press, 2022.

12. Gelman A., Carlin J.B., Stern H.S., Dunson D.B., Vehtari A., Rubin D.B. *Bayesian data analysis*. 3rd ed. Chapman & Hall/CRC, 2013. <https://doi.org/10.1201/b16018>
13. Jaynes E.T. *Probability theory: The logic of science*. Cambridge University Press, 2003.
14. Vorona V.M., Shulga M.O. (eds) *Ukrainian Society: Monitoring Social Changes*. Vol. 8. Kyiv: Institute of Sociology of NAS of Ukraine, 2021 [in Ukrainian].
[Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Гол. ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга. Вип. 8. Київ: Інститут соціології НАН України, 2021.]
15. Slyusarevskyy M.M., Chunikhina S., Flaherty M. Social tension as a macro indicator of the psychological well-being of society. *Wiadomości Lekarskie*. 2021. **74**(11): 2812—2817. <https://doi.org/10.36740/WLek202111123>
16. Assessment of the situation in the country, trust in social institutions, politicians, officials and public figures, attitude to elections during the war, belief in victory (February–March 2025). *Razumkov Centre*. March 26, 2025.
17. Ukraine: From War to Peace and Recovery. Analytical Assessments. *Razumkov Centre*. February 2025.
18. Golovakha Ye., Makeiev S. (eds). *Ukrainian society in wartime. Year 2023*. Kyiv: Institute of Sociology of the NAS of Ukraine, 2023 [in Ukrainian].
[Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023. За ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023.]
19. Simonchuk O. Social structure of Ukrainian society under the influence of Russia's aggression. *Sociology: Theory, Methods, Marketing*. 2024. (1): 26—62. <https://doi.org/10.15407/sociology2024.01.026>
20. Morgan M.G., Henrion M. *Uncertainty: A guide to dealing with uncertainty in quantitative risk and policy analysis*. Cambridge University Press, 1990. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511840609>
21. Scheffer M., Bascompte J., Brock W.A., Brovkin V., Carpenter S., Dakos V., Held H., van Nes E.H., Rietkerk M., Sugihara G. Early-warning signals for critical transitions. *Nature*. 2009. **461**(7260): 53—59.
<https://doi.org/10.1038/nature08227>
22. Ramakrishnan N., Butler P., Muthiah S. et al. “Beating the news” with EMBERS: Forecasting civil unrest using open source indicators. *Proc. 20th ACM SIGKDD Int. Conf. on Knowledge Discovery and Data Mining*, 2014. P. 1799—1808. <https://doi.org/10.1145/2623330.2623373>

Michael Z. Zgurovsky

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5896-7466>

Mykola M. Slyusarevskyy

Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4038-5668>

THE PULSE OF UKRAINIAN SOCIETY: SOCIAL TENSIONS IN TIMES OF WAR

The article presents the results of an interdisciplinary study of the dynamics of social tension in Ukraine from 2000 to 2025, based on an integrated model that combines the psychological theory of social tension with tools of artificial intelligence, OSINT analytics, and foresight-based scenario analysis. Social tension is considered as an integral indicator of social equilibrium, reflecting the collective psycho-emotional state of society under conditions of war, economic instability, and social frustration. Using data from more than two million digital messages, an emotional map of Ukrainian society was constructed, nine key crisis phases during 2004–2025 were identified, and the cyclical nature of social tension (ST) was analyzed, with an average peak ST value of 5.7 ± 1.25 and a crisis periodicity of approximately 4–5 years. Based on the integration of quantitative assessment and the foresight approach, several scenarios for the development of the social situation in 2026–2027 were developed. The study demonstrates that a high level of social tension combines societal cohesion with the risks of exhaustion, declining trust, and social polarization. The proposed methodology can serve as the foundation for a national system of strategic monitoring of humanitarian security capable of early detection of emerging crises, supporting analytical governance of social processes, and contributing to the formulation of stabilization and social resilience policies for Ukraine during wartime and post-war recovery.

Keywords: social tension; humanitarian security; OSINT; large language models; Bayesian modeling; foresight-based scenario analysis; artificial intelligence; social resilience of Ukraine.

Cite this article: Zgurovsky M.Z., Slyusarevskyy M.M. The pulse of Ukrainian society: social tensions in times of war. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2025. (11): 49—63. <https://doi.org/10.15407/visn2025.11.049>